

Kifejlett nóniusz tenyészkancák élősúlya és testméretei

¹Giczi A., ²Nagy B., ¹Bene Sz.

¹Pannon Egyetem Georgikon Kar, 8360 Keszthely, Deák Ferenc u. 16.

²„Alkotmány” Mezőgazdasági Zrt., 8800 Nagykanizsa, Miklósfá út 70.

BEVEZETÉS

A nóniusz az egykori mezőhegyesi ménés által kitenyésztett erőteljes, tömeges, szilárd szervezetű, hámos lófajta. Tenyészcélja napjainkban a fajta múltbeli és jelenlegi tenyészértékének megőrzése, a modern követelményeknek is megfelelő, elsősorban a fogatsportban használható, ám a szabadidős, illetve a hagyományos mezőgazdasági feladatokra is alkalmas nemes, markánsan egyedi megjelenésű hagyományos magyar melegvérű lófajta tenyésztése (*Nóniusz lófajta tenyésztésének szabályzata*, 2008).

A hazai és nemzetközi szakirodalomban viszonylag kevés információ található a különböző lófajták külleméről, testméreteiről, illetve élősúlyáról (*Schandl*, 1955; *Ócsag*, 1984; *Bodó és Hecker*, 1992; *Molina és mtsai.*, 1999; *Zechner és mtsai.*, 2001; *Batista Pinto és mtsai.*, 2008; *Druml és mtsai.*, 2008; *Ringler és Lawrence*, 2008). Ezek közül azonban csak néhány tan- és szakkönyv foglalkozik nóniusz fajtával, annak élősúlya és testméretei szinte teljes mértékben hiányoznak a hazai tudományos folyóiratokból.

A hazai és nemzetközi szakirodalomban fellelhető különböző fajtájú lovak (így a nóniusz fajta) küllemét, testméreteit, ill. élősúlyát bemutató forrásmunkákat *Bene és mtsai.* (2009) cikksorozatuk első részében részletesen ismertették, így azokat itt nem részletezzük. A fentiek tükrében vizsgálatunk célja a kifejlett nóniusz tenyészkancák élősúlyának és testméreteinek felvétele, illetve kiértékelése volt. Jelen munkában az abszolút és relatív testméreteket, valamint a testarány indexeket mutatjuk be.

ANYAG ÉS MÓDSZER

Munkánk során három hazai nóniusz tenyészetben (Mezőhegyes 33, Hortobágy – Máta 45, Solt 20) összesen 98 kifejlett (4,5 évnél idősebb) tenyészkanca élősúlyát és 11 testméretét vettük fel majd értékeltük ki. A testméret-felvételzés hagyományos eszközökkel, mérőbottal, mérőszalaggal és tolmérővel történt. A testméreteket, azok felvételének módját, a mérés menetét, valamint a mérési pontokat *Bene és mtsai.* (2009) részletesen bemutatták, így azokat itt nem részletezzük. Az élősúlyt és a testméreteket tenyészetenként egytényezős varianciaanalízissel hasonlítottuk össze.

Munkánk során kiszámítottuk a bottal mért marmagasság arányában megadott relatív testméreteket, valamint meghatároztunk néhány testarány indexet is. Ezek a következők voltak: *kvadratikussági index* (marmagasság/törzshossz x 100); *tömegességi index* (mellkasmélység/marmagasság x 100); *Röhler-féle testtömeg index* (élősúly/marmagasság x 100); *súlyindex* (övméret/marmagasság x szárkörméret/marmagasság x 1000); *úlnőtségi index* (farmagasság/marmagasság x 100); *zömökségi index* (övméret/ferde törzshossz x 100); *test index* (törzshossz/övméret x 100); *mellkas index* (szűgyszélesség/övméret x 100); *szerkezeti index* (övméret²/marmagasság/100) (*Bodó és Hecker*, 1992).

EREDMÉNYEK

A méréseink alapján a nőniusz kancák átlagsúlya 615,8 kg, annak szórása $\pm 52,3$ kg volt. A legkisebb súlyú egy mezőhegyesi kanca 486 kg-al, a legnagyobb egy hortobágyi kanca volt 736 kg-os súllyal. A kapott eredmények kis mértékben nagyobbak annál, mint amit *Schandl* (1955), valamint *Ócsag* (1984) a nőniusz fajta jellemzésében írt.

A bottal mért marmagasság 156–174 cm, a szalaggal mért marmagasság 161–182 cm közötti értéket vett fel. A farbúb magasság 150–174 cm, a mellkas mélység 72–83 cm között mozgott. Méréseink alapján megállapítható, hogy a solti kancák méretei voltak a legkisebbek. A mezőhegyesi és a hortobágyi kancák jelentősen nem különböztek egymástól.

A törzshosszúság átlagosan 171,6 cm, míg a ferde törzshosszúság 175,1 cm volt. Ezen értékeknél statisztikailag igazolható különbség nincs a három tenyészet között. A legnagyobb övmérete és szárkörmérete a hortobágyi kancáknak (201,2 cm) volt. Ez a mezőhegyesi kancák esetén 198,8 cm, míg a solti kancáknál 191,8 cm volt.

A táblázatban az általunk mért adatokat hasonlítjuk össze a *Nőniusz lófajta tenyésztésének szabályzatával* (2008). Eredményeink megfelelnek a szabályzat előírásainak. A marmagassági értékek a maximumhoz, míg a szárkörmérek a minimumhoz közelítettek. A másik két érték a megengedett határok között helyezkedik el.

A testméretek szórás és cv% értékei, valamint a testarány indexek és a – bottal mért marmagasság százalékában számított – relatív testméretek alapján arra lehet következtetni, hogy a hazánkban tenyésztett, kifejlett nőniusz tenyészkanca állomány a testméretek tekintetében nem teljesen egységes. A Solton tenyésztett, „sziki” típus egyértelműen kisebb annál, mint amit a mezőhegyesi és mátai méneseiben tenyésztettek.

Az eredmények összehasonlítása a tenyésztési szabályzat adataival

Tenyészet	Marmagasság bottal (cm)	Marmagasság szalaggal (cm)	Övméret (cm)	Szárkörméret (bal első) (cm)
Szabályzat	155–165 ($\pm 5^*$)	167–180 ($\pm 5^*$)	180–210 ($\pm 5^*$)	21–23 ($\pm 1^*$)
Mezőhegyesi	165,2	175,6	198,8	21,1
Hortobágy – Mátá	165,3	175,0	201,2	21,3
Solt	161,9	170,6	191,8	20,6
Összesen	164,6	174,3	198,5	21,1

*még elfogadható

IRODALOM

- Batista Pinto, L.F., de Almeida, F.Q., Quirino, C.R., de Azevedo, P.C.N., Cabral, G.C., Santos, E.M., Corassa, A. (2008). Liv. Sci., 119. 1-3. 161-166.
- Bene Sz., Nagy B., Szabó F. (2009). Állattenyésztés és Takarmányozás, 58. 3. 213-230.
- Bodó I., Hecker W. (1992). Lótenyésztők kézikönyve. Mezőgazda Kiadó, Bp.
- Druml, T., Baumung, R., Sölkner, J. (2008). Liv. Sci., 115. 2-3. 118-128.
- Molina, A., Valera, M., Dos Santos, R., Rodero, A. (1999). Liv. Sci., 60. 2-3. 295-303.
- Nőniusz lófajta tenyésztésének szabályzata (2008). <http://www.noniuszegyesulet.hu>
- Ócsag I. (1984). A nőniusz. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest.

- Ringler J.E., Lawrence L.M. (2008). J. Equine Vet. Sci., 28. 2. 97-101.
Schandl J. (1955): Lótenyésztés. Mezőgazda Kiadó, Budapest. 13-18., 97-138.
Zechner, P., Zohman, F., Sölkner, J., Bodó, I., Habe, F., Martie, E., Bremf, G. (2001).
Livest. Prod. Sci., 69. 2. 163-177.

Levelezési cím:

Giczi Anita

8649 Balatonberény, Ady Endre utca 45.

Tel: 06-70-773 8148

e-mail: ganita901121@vipmail.hu